

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Pierwszy ze starożytnej „wielkiej trójki”.

Klasa / czas trwania lekcji:

Klasa I, czas 2x45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) charakteryzuje filozofię Sokratesa w kontekście jego życia i postawy moralnej;
- b) objaśnia koncepcję uprawiania filozofii poprzez autorefleksję lub samoświadomość (hasło „poznaj samego siebie”);
- c) definiuje terminy: psychē, aretē, daimonion jako kluczowe terminy filozofii Sokratesa.

Pytania kluczowe:

W jaki sposób Sokrates nauczał innych? Czy była to metoda skuteczna? Z jakich pojęć wynikała?

Metody/Techniki/Formy pracy

Websearching, mapa myśli, technika śnieżnej kuli (przy pracy w małych grupach), praca z tekstem (Obrona Sokratesa). Zadanie kontrolne – praca z tekstem. Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK). Uczniowie z SPE przydzieleni do odpowiednich grup.

Środki dydaktyczne:

- teksty źródłowe
- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK
- pisaki, arkusze papieru (A1-A2), klej, przylepne karteczki
- opcjonalnie – komputery lub smartfony

Opis przebiegu lekcji:

1. Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wiem, jak uczył Sokrates; Wiem, dlaczego za najważniejsze uważał poznanie siebie; Wiem, co cenił w człowieku.
2. Dzielimy uczniów na 8 grup (po 2 z każdego typu A, B, C, D). Każda z grup dostaje zadanie – według schematu. Na wykonanie zadania przeznaczamy ok. 15 minut. Zmiana konfiguracji sali – 8 grup stolików.
Grupa A (w jej składzie uczniowie z SPE z przedłużonym czasem pracy) powinna znaleźć w Internecie życiorys Sokratesa. Zwrócić uwagę, skąd czerpał inspirację do pracy, jak rozwiązywał problemy, jakie głosił poglądy i za co został ukarany. Opracować mapę myśli lub poster.
Grupa B. Powinna znaleźć w Internecie pojęcie psychē i powiązać je z filozofią

Sokratesa. Opracować mapę myśli lub poster.

Grupa C. Powinna znaleźć w Internecie pojęcie aretē i powiązać je z filozofią Sokratesa. Opracować mapę myśli lub poster.

Grupa D. Powinna znaleźć w Internecie pojęcie daimonion i powiązać je z filozofią Sokratesa. Opracować mapę myśli lub poster.

3. Polecamy zaprezentować wyniki pracy grup. Grupy prezentują wyniki parami, tak, by można było zauważyć różnicę w wypracowanych rozwiązaniach. Następnie łączymy grupy o tym samym temacie i prosimy o wypracowanie wspólnego stanowiska (elementy kuli śniegowej). Nie ingerujemy w rozwiązania, by uczniowie znaleźli je sami.
4. Proponujemy przemyśleć wnioski ze pracy tak, by móc wyjaśnić NaCoBeZU. Teraz przychodzi pora na przeczytanie i analizę fragmentów „Obrony Sokratesa”. (Platon 2007: 199-200). Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki.
5. Uczniowie pozostają w grupach. Wykorzystujemy przygotowane przez uczniów plakaty, by nawiązać do filozofii Sokratesa. Proponujemy kilku uczniom odegranie wspólnej scenki – Sokrates na ulicach Aten. Możemy przy tym w trakcie odgrywania scenki zadawać pytania.
6. Proponujemy porównanie posterów, map myśli z przygotowaną scenką. Przez cały czas obserwujemy, czy nie pojawią się zielone karteczki.
7. Zakończenie – wybieramy jedną lub dwie osoby z zielonymi kartkami, by podsumować zajęcia. Oczekiwane wnioski:
Sokrates wierzył w istnienie wiedzy, którą każdy posiada od urodzenia, mędrzec ma tylko „pomóc ją urodzić”. Skuteczność tej metody – samodzielna ocena uczniów.

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Dlatego przez większość czasu lekcji trwa samodzielna praca uczniów i znajdowanie definicji, fragmentów życiorysu filozofa – wszystko po to, by uczniowie sami doszli do niezbędnych wniosków. Można powiedzieć – stosujemy jak Sokrates- metodę majeutyczną. Całość lekcji jest prowadzona zgodnie z założeniami oceniania kształtującego, dlatego taka forma oceniania jest obecna podczas całych zajęć. Sugerowane jest, by członkowie grup na koniec dokonali oceny koleżeńskej pracy, zgodnie z założeniami OK. Miarą sukcesu uczniów jest samodzielne stworzenie opisu i samodzielna analiza. Dla uczniów z SPE może mieć charakter twórczej ekspresji. Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń, przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Ustalona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna.

Ewaluacja zajęć wymaga indywidualnego sprawdzenia – forma może mieć charakter ekspresji teatralnej.